KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 5.3.2008
KOM(2008) 127 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Bałkany Zachodnie: wzmocnienie perspektywy europejskiej

{SEK(2008) 288}

KOMUNIKAT KOMISJI
DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Bałkany Zachodnie: wzmocnienie perspektywy europejskiej

I. WPROWADZENIE

W ciągu dwóch ubiegłych lat kraje Bałkanów Zachodnich[1] zacieśniły stosunki z Unią Europejską. Dowodem na to są postępy w przeprowadzaniu reform i spełnianiu ustalonych kryteriów i warunków[2], chociaż nie są one identyczne we wszystkich krajach. Osiągnięto również znaczny postęp w dziedzinie współpracy regionalnej. W 2008 r. nasze kraje partnerskie stoją jednak nadal przed wieloma wyzwaniami, które mogą mieć daleko idące skutki dla ich bezpieczeństwa, stabilności i dobrobytu.

Duże zainteresowanie regionem i jego powiązaniami z UE spowodowane jest potrzebą rozwiązania kwestii statusu Kosowa. W obecnej sytuacji ważne jest utrzymanie pokoju i stabilności w regionie. Najlepszą metodą jest przybliżenie perspektywy przystąpienia do UE i sprawienie, aby dla mieszkańców regionu stała się ona wyraźna i konkretna. Potrzebne jest do tego również konstruktywne zaangażowanie przywódców politycznych w całym regionie.

Opinia publiczna na Bałkanach Zachodnich jest w dużej mierze przychylnie nastawiona do integracji z UE. Wszystkie rządy zobowiązały się do osiągnięcia tego celu i przeprowadzają reformy. Jednak w społeczeństwach nadal istnieją głębokie podziały dotyczące zasadniczych kwestii związanych ze współistnieniem i integracją różnych społeczności, a w niektórych przypadkach również reform konstytucyjnych. Konieczne są dalsze wysiłki zmierzające do osiągnięcia porozumienia w tych kwestiach, zapobieżenia szkodliwym przejawom nacjonalizmu i przyspieszenia niezbędnych reform politycznych i gospodarczych.

W interesie Unii Europejskiej oraz Europy jako całości leży jak najszybsze przeprowadzenie reform politycznych i gospodarczych w regionie, pojednanie między jego mieszkańcami i postępy na drodze do UE. W związku z tym UE mobilizuje wszystkie swoje dostępne instrumenty polityczne, aby wspierać osiągnięcie tych celów. Komisja uznaje za szczególny priorytet wsparcie na rzecz zwiększenia praworządności, dobrego sprawowania rządów, reformy sądownictwa i administracji oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

W grudniu 2007 r. Rada Europejska potwierdziła, że „przyszłość Bałkanów Zachodnich leży w Unii Europejskiej". Zadeklarowała swoją gotowość do kontynuacji, a nawet przyspieszenia procesu przedakcesyjnego, w przypadku gdy jest to uzasadnione wysiłkami podejmowanymi przez dany kraj partnerski. W lutym 2008 r. Rada ponownie zapewniła o swoim zaangażowaniu w pełne i skuteczne wspieranie europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich. Wezwała Komisję do wykorzystywania instrumentów wspólnotowych do

---

[1] Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii, Czarnogóra i Serbia, jak również Kosowo na podstawie rezolucji RB ONZ 1244/99.

[2] Opis postępów poczynionych przez kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące znajduje się w dokumentach Komisji dotyczących strategii rozszerzenia z 2006 i 2007 r. – KOM(2006) 649 z 8.11.2006 r. i KOM(2007) 633 z 6.11.2007 r.

promowania rozwoju gospodarczego i politycznego oraz udostępnienia całemu regionowi konkretnych środków, które pozwolą poczynić postępy w tym zakresie.

Unia Europejska będzie nadal przedstawiać mieszkańcom krajów Bałkanów Zachodnich realną i konkretną perspektywę członkostwa. W tym celu UE powinna przyspieszyć przygotowania przedakcesyjne wobec wszystkich krajów w regionie, pod warunkiem że spełnią one konieczne warunki. Postępy każdego kraju na drodze do integracji z UE są ukierunkowane na wyniki i uzależnione od indywidualnych osiągnięć i sukcesów w bilansie dokonań związanych z realizacją najważniejszych reform.

W 2008 r. kraje partnerskie na Bałkanach Zachodnich przejmą główną odpowiedzialność za promowanie współpracy regionalnej, zwłaszcza w ramach nowo utworzonej Rady Współpracy Regionalnej. Ważne jest, aby współpraca regionalna przynosiła korzyści obywatelom.

Wiele krajów partnerskich w regionie nadal nie rozwiązało pewnych kwestii dwustronnych z krajami sąsiadującymi. Komisja wzywa pilnie wszystkie strony do ponownego podjęcia wysiłków zmierzających do znalezienia zadowalających dla obu stron rozwiązań tych problemów. Dobre stosunki sąsiedzkie oraz współpraca regionalna pozostają kluczem do postępów na drodze do członkostwa w UE.

Komisja wspiera wysiłki krajów Bałkanów Zachodnich w zakresie reform i współpracy regionalnej poprzez instrument pomocy przedakcesyjnej (IPA). Podjęła ona nową inicjatywę w zakresie koordynacji działań podmiotów udzielających pomocy, w tym międzynarodowych instytucji finansowych i podmiotów udzielających pomocy w ramach stosunków dwustronnych. Ma to posłużyć koncentracji pomocy o możliwie największej wartości na potrzebach związanych z modernizacją i rozwojem regionu, poprzez połączenie dotacji i pożyczek.

Celem niniejszego komunikatu jest ponowne potwierdzenie zaangażowania UE w europejską perspektywę Bałkanów Zachodnich i wskazanie kierunku dalszych działań na rzecz postępów regionu na drodze do UE. Niniejszy komunikat stanowi kontynuację agendy z Salonik oraz komunikatu z Salzburga, zgodnie z dokumentem Komisji dotyczącym strategii rozszerzenia z listopada 2007 r. Określono w nim nowe inicjatywy na rzecz propagowania bezpośrednich kontaktów międzyludzkich, obejmujące np. liberalizację polityki wizowej i stypendia. Celem tych działań jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego i lepszy rozwój gospodarczy i społeczny regionu. W komunikacie zawarto również zwięzłą analizę sytuacji każdego z partnerów w związku z najnowszymi wydarzeniami, które nastąpiły od momentu przedstawienia ostatniego sprawozdania z postępów w listopadzie 2007 r[3].

Decyzja obecnej prezydencji Rady o zwołaniu w dniu 28 marca spotkania ministerialnego z krajami Bałkanów Zachodnich w Brdzie (Słowenia) zapadła w szczególnie dobrym czasie. Komunikat stanowi podstawę do dyskusji na tym spotkaniu.

Wzywa się Radę do zaaprobowania działań określonych w niniejszym komunikacie i do wspierania ich realizacji.

---

[3] W komunikacie omówiono główne osiągnięcia w ramach europejskiej i regionalnej strategii dla Bałkanów Zachodnich i skupiono się głównie na nowych inicjatywach. Pełniejszy wykaz działań można znaleźć dokumencie towarzyszącym SEK(2008) 288, który obejmuje dwuletni okres od spotkania w Salzburgu w marcu 2006 r.

II. DOTYCHCZASOWE POSTĘPY I PERSPEKTYWY NA PRZYSZŁOŚĆ

1. Zbliżenie z UE i zacieśnienie współpracy regionalnej

Zbliżenie z UE wymaga spełnienia kryteriów i warunków ustalonych dla każdego etapu. Dotyczą one kopenhaskich kryteriów członkostwa oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia, w tym współpracy regionalnej, dobrych stosunków sąsiedzkich i współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla Byłej Jugosławii (MTKJ). Kraje Bałkanów Zachodnich muszą skutecznie realizować cele priorytetowe określone w ich partnerstwach dla członkostwa i partnerstwach europejskich. Postępy każdego kraju mierzone są jego własnymi osiągnięciami w tym zakresie.

Dalsze postępy na drodze do ewentualnego członkostwa w UE

Negocjacje akcesyjne z ***Chorwacją*** posuwają się naprzód: w następstwie zakończenia procesu przeglądu prawodawstwa w październiku 2006 r. otwarto szesnaście rozdziałów negocjacyjnych, zaś dwa rozdziały zostały wstępnie zamknięte w lutym 2008 r. Postępy Chorwacji stanowią dla innych krajów Bałkanów Zachodnich sygnał, że również one mają realną szansę na członkostwo, jeśli spełnią niezbędne warunki.

Jeśli rząd będzie prowadził działania w celu osiągnięcia założonych celów i spełnienia innych warunków, w nadchodzącym roku Chorwacja może poczynić znaczne postępy w negocjacjach akcesyjnych. Aby rok 2008 stał się decydujący w procesie akcesyjnym Chorwacji, kraj ten musi poczynić dalsze postępy w reformowaniu sądownictwa i administracji, zwalczaniu korupcji, gwarantowaniu praw mniejszości i w powrotach uchodźców, jak również w restrukturyzacji sektora budownictwa okrętowego. Chorwacja musi również bardziej skupić się na rozwiązaniu problemów z krajami sąsiadującymi. Przede wszystkim musi rozwiązać niezwłocznie i zgodnie z konkluzjami Rady z lutego 2008 r. kwestię strefy ochronnej dotyczącej ekologii i rybołówstwa.

Była Jugosłowiańska Republika Macedonii otrzymała status kraju kandydującego w grudniu 2005 r. Chociaż w dwóch ostatnich latach tempo reform było raczej wolne, ostatnio pojawiają się sygnały świadczące o przyspieszeniu tego procesu.

Lepsza współpraca partii politycznych oraz premiera z prezydentem umożliwiła osiągnięcie porozumienia co do reform związanych z przyszłą integracją z UE. Obejmują one powołanie przez parlament członków Rady Sądownictwa oraz przyjęcie ustaw o Urzędzie Prokuratora Publicznego, Radzie Prokuratorów Publicznych i składzie Komitetu ds. Stosunków Między Grupami Etnicznymi. Poczyniono również postępy w reformowaniu i decentralizacji policji.

Jedną z najważniejszych spraw pozostaje zapewnienie dobrych stosunków sąsiedzkich oraz znalezienie możliwych do zaakceptowania przez obie strony rozwiązań problemów w stosunkach z krajami sąsiadującymi, zgodnie z konkluzjami Rady z grudnia 2007 r.

W partnerstwie dla członkostwa przyjętym przez Radę w dniu 18 lutego 2008 r.[4] określono osiem priorytetowych celów dotyczących postępów w procesie akcesyjnym Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii. Obejmują one należyte wypełnienie wszystkich zobowiązań podjętych w ramach układu o stabilizacji i stowarzyszeniu, dialog między partiami politycznymi, wdrożenie ustaw o policji i przepisów antykorupcyjnych, reformę

[4] Tekst nie został jeszcze opublikowany w Dzienniku Urzędowym.

sądownictwa i administracji publicznej, jak również działania w zakresie polityki zatrudnienia i poprawy warunków dla przedsiębiorców.

Była Jugosłowiańska Republika Macedonii musi zrealizować te priorytetowe cele, aby udowodnić swoją gotowość do podjęcia negocjacji w sprawie przystąpienia do UE. Komisja uważa, że przy odpowiedniej woli politycznej i współpracy wszystkich stron niezbędny postęp można osiągnąć w 2008 r. Komisja oceni stopień realizacji priorytetowych celów w swoim sprawozdaniu publikowanym każdej jesieni. Wydanie zalecenia dotyczącego rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych będzie uzależnione od osiągniętych wyników.

Ogromnym krokiem naprzód było również zakończenie procesu zawierania układów o ***stabilizacji i stowarzyszeniu (USiS)*** z innymi państwami w regionie. W czerwcu 2006 r. podpisano układ z Albanią, a w październiku 2007 r. z Czarnogórą[5]; postanowienia dotyczące handlu weszły już w życie na mocy odpowiednich umów przejściowych. Komisja zachęca państwa członkowskie do szybkiej ratyfikacji tych układów, tak aby mogły one jak najszybciej wejść w życie. Układy o stabilizacji i stowarzyszeniu z Serbią oraz Bośnią i Hercegowiną zostały parafowane przez Komisję odpowiednio w listopadzie i grudniu 2007 r. Układy te zostaną podpisane, gdy tylko Serbia oraz Bośnia i Hercegowina spełnią niezbędne warunki. Zadowalające osiągnięcia w zakresie spełniania tych warunków, a szczególnie wypełnienie zobowiązań wynikających z układów o stabilizacji i stowarzyszeniu, w tym postanowień dotyczących handlu, są podstawowym wyznacznikiem postępów na drodze do członkostwa.

Albania nadal prowadziła reformy i czyniła postępy w przybliżaniu się do standardów UE. Kraj ten skutecznie wprowadza w życie umowę przejściową na podstawie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu i ma na swoim koncie coraz to nowe dokonania. Albania podtrzymała wyważone stanowisko w kwestii Kosowa, przyczyniając się do stabilności w regionie.

Przywódcy polityczni w Albanii zobowiązali się do konstruktywnej współpracy przy najważniejszych reformach. Głównymi założeniami są: wzmocnienie praworządności, reforma systemu sądownictwa, zwalczanie korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz reforma ordynacji wyborczej – szczególnie w perspektywie nadchodzących wyborów parlamentarnych w 2009 r. Lepsza atmosfera w parlamencie przyczyni się do osiągnięcia postępu w tych kwestiach.

Stosunki Albanii z UE będą się nadal rozwijać, pod warunkiem że państwo to w dalszym ciągu będzie w zadowalający sposób wdrażać układ o stabilizacji i stowarzyszeniu, zapewni pełną zgodność wyborów z normami międzynarodowymi i dalej będzie wzmacniać praworządność. Istotna będzie również poprawa warunków dla przedsiębiorców i konkurencyjności gospodarki.

Od czasu ogłoszenia niepodległości w czerwcu 2006 r. ***Czarnogóra*** poczyniła znaczne postępy. Aktywnie starała się zwiększyć swój potencjał instytucjonalny i prawny. Uchwalenie konstytucji to ogromne osiągnięcie Czarnogóry, a podpisanie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu stanowi wielki postęp w jej stosunkach z UE.

---

[5] Układy o stabilizacji i stowarzyszeniu z Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii i Chorwacją obowiązują odpowiednio od 2004 i 2005 r.

Konstytucja Czarnogóry zasadniczo jest zgodna z normami europejskimi. Stanowi zadowalające ogólne ramy dla sądownictwa oraz ochrony praw człowieka i praw mniejszości. Jednak od Czarnogóry oczekuje się przyspieszenia przygotowań do wprowadzenia zasad ramowych w życie. Zasady niezależności i odpowiedzialności w sądownictwie muszą być w pełni przestrzegane. Należy dołożyć większych starań w zakresie zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej. Najważniejszymi wyzwaniami dla Czarnogóry będą kontynuacja reformy administracyjnej i zwiększenie potencjału administracyjnego.

W nadchodzącym okresie Czarnogóra będzie również musiała osiągnąć szerokie porozumienie w kwestii tworzenia państwowości i dokonać dalszych postępów w realizacji programu integracji europejskiej. Powinny się do tego przyczynić wybory prezydenckie, które mają się odbyć w kwietniu 2008 r.

Jednomyślna ratyfikacja układu o stabilizacji i stowarzyszeniu była wyrazem szerokiego poparcia dla europejskiej przyszłości kraju. Wdrożenie umowy przejściowej oraz przyspieszenie przygotowań do wdrożenia układu o stabilizacji i stowarzyszeniu po jego ratyfikacji mają ogromne znaczenie dla przyszłego rozwoju stosunków Czarnogóry z UE. Istotna będzie również poprawa stabilności makroekonomicznej i warunków dla przedsiębiorców.

Bośnia i Hercegowina kontynuowała wysiłki zmierzające do postępów w realizacji programu integracji europejskiej. Przywódcy polityczni zobowiązali się w październiku 2007 r. do wdrożenia reformy policji oraz kontynuowania ogólnego programu reform w celu stworzenia odpowiednich warunków do podpisania układu o stabilizacji i stowarzyszeniu („deklaracja z Mostaru").

Współpraca z MTKJ nadal trwała i obecnie jest na ogólnie zadowalającym poziomie. Po przyjęciu nowych procedur działania w pewnym stopniu poprawiło się funkcjonowanie instytucji państwowych. Te zmiany doprowadziły do parafowania układu o stabilizacji i stowarzyszeniu w dniu 4 grudnia 2007 r. Przywódcy kraju muszą podjąć znaczne dalsze starania, jeśli Bośnia i Hercegowina ma przejąć pełną odpowiedzialność za swój system rządów i postępy w realizacji programu reform. Rada ds. Zaprowadzania Pokoju podjęła w lutym 2008 r. decyzję o odłożeniu zamknięcia Biura Wysokiego Przedstawiciela na późniejszy termin.

Władze Bośni i Hercegowiny muszą obecnie przyjąć ustawodawstwo dotyczące policji na poziomie krajowym i zająć się innymi celami priorytetowymi. Komisja uważa, że przy wystarczającej woli politycznej Bośnia i Hercegowina powinna być w stanie niebawem spełnić warunki konieczne do podpisania układu o stabilizacji i stowarzyszeniu. Bośnia i Hercegowina potrzebuje funkcjonalnych i skutecznych instytucji, zdolnych do sprostania wyzwaniom związanym z integracją europejską.

Pod względem gospodarczym i politycznym ogromną rolę w regionie odgrywa ***Serbia.*** Sytuacja w ***Serbii*** ma również duże znaczenie dla stabilności regionu. Stabilna i dostatnia Serbia, w pełni włączona do rodziny narodów europejskich, przyniosłaby regionowi duże korzyści. Jeśli chodzi o przyszłość kraju, Serbia stoi obecnie przed strategicznym wyborem. Wybory prezydenckie w lutym 2008 r. potwierdziły jej europejskie aspiracje.

UE zgodziła się powołać grupę zadaniową, która będzie badać sposoby osiągnięcia szybkiego postępu. Unia pragnie podpisać układ o stabilizacji i stowarzyszeniu z Serbią po zakończeniu niezbędnych działań. Komisja jest przekonana, że układ o stabilizacji i stowarzyszeniu przyniesie korzyści zarówno Serbii, jak i UE oraz będzie miał pozytywne skutki dla całego regionu.

Współpraca regionalna i dobre stosunki sąsiedzkie mają obecnie szczególnie duże znaczenie dla dalszych postępów Serbii i całego regionu na drodze do integracji z UE.

Jak stwierdziła Rada Europejska dnia 14 grudnia 2007 r., Serbia może osiągać szybsze postępy na drodze do UE, w tym na drodze do otrzymania statusu kraju kandydującego. Komisja wzywa Serbię to potwierdzenia, że pragnie ona zacieśnić więzi z UE.

Kosowo w obliczu zmiany statusu

W dniu 17 lutego parlament Kosowa przyjął rezolucję, w której Kosowo ogłosiło niepodległość. Na posiedzeniu w dniu 18 lutego Rada odnotowała, że w swojej rezolucji Kosowo opowiedziało się za zasadami demokracji i równością wszystkich swoich obywateli, ochroną mniejszości serbskiej i innych mniejszości oraz ochroną dziedzictwa kulturowego i religijnego, jak również za nadzorem międzynarodowym.

Rada stwierdziła, że państwa członkowskie podejmą decyzję w sprawie swoich stosunków z Kosowem zgodnie z praktyką krajową i prawem międzynarodowym. Podkreśliła, że Kosowo stanowi osobny przypadek, który nie podważa suwerenności i integralności terytorialnej, postanowień Karty Narodów Zjednoczonych, rezolucji Rady Bezpieczeństwa ani Aktu Końcowego z Helsinek. Rada przyjęła również z zadowoleniem stałą obecność społeczności międzynarodowej w Kosowie, na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa 1244. Rada ponownie potwierdziła gotowość UE do odgrywania wiodącej roli w zwiększaniu stabilności w regionie.

Komisja, podobnie jak Rada w swoich konkluzjach, uważa za istotne, aby Belgrad i Prisztina przestrzegały swoich wcześniejszych zobowiązań do powstrzymania się od wszelkich działań lub oświadczeń, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu.

Komisja przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Rada ponownie potwierdziła swoje głębokie zaangażowanie w pełne i skuteczne wspieranie europejskiej perspektywy dla Bałkanów Zachodnich oraz że wezwała Komisję do wykorzystywania instrumentów wspólnotowych na rzecz promowania rozwoju gospodarczego i politycznego oraz udostępnienia całemu regionowi konkretnych środków, które pozwolą osiągnąć postęp w tym zakresie.

Unia będzie wspierać przyszły rozwój Kosowa w ramach międzynarodowej misji cywilnej kierowanej przez Specjalnego Przedstawiciela UE, misji praworządności w ramach EPBiO oraz poprzez znaczne wsparcie na rzecz rozwoju gospodarczego i politycznego.

W dniu 4 lutego UE przyjęła wspólne działanie w sprawie misji EPBiO (EULEX Kosowo) oraz mianowała Specjalnego Przedstawiciela UE. W misji uczestniczyć będą funkcjonariusze policji, sędziowie, prokuratorzy i celnicy, którzy będą pomagali władzom Kosowa w utrzymywaniu praworządności.

Największymi wyzwaniami dla Kosowa są: wzmocnienie praworządności, a szczególnie wzmocnienie sądownictwa, zwalczanie przestępczości zorganizowanej i korupcji, wspieranie rozwoju gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy, poprawa warunków powrotu uchodźców i mniejszości oraz wspieranie dialogu i pojednania między społecznościami. Ogólna pomoc UE dla Kosowa w okresie 2007-2010 jest szacowana na ponad 1 mld EUR i obejmować będzie wsparcie na rozwój polityczny i gospodarczy Kosowa oraz finansowanie unijnego udziału w obecności sił międzynarodowych w Kosowie.

Kosowo poczyniło dalsze postępy na drodze do stworzenia demokratycznego i wieloetnicznego społeczeństwa. Wybory powszechne w listopadzie 2007 r. były wolne i uczciwe oraz zasadniczo zgodne ze standardami międzynarodowymi. W składzie nowego koalicyjnego rządu znaleźli się ministrowie ze społeczności serbskiej i tureckiej. Rząd ten zobowiązał się do zapewnienia dobrych warunków dla mniejszości, a zwłaszcza dla kosowskich Serbów. Podkreślił również wagę, jaką przywiązuje do przeprowadzenia reform zgodnie z programem integracji europejskiej.

Kosowo, podobnie jak pozostałe kraje Bałkanów Zachodnich, ma wyraźną i realną perspektywę europejską. Prowadzi systematyczny dialog z Komisją w sprawie reform, a postępy są systematycznie monitorowane. Komisja zwiększy swoje wsparcie na rzecz tworzenia instytucji i rozwoju oraz zorganizuje konferencję dla podmiotów udzielających pomocy w celu zgromadzenia środków na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb Kosowa. Będzie również starała się propagować bezpośrednie kontakty międzyludzkie i zaangażowanie Kosowa we współpracę regionalną.

Postępy we współpracy regionalnej – stworzenie Rady Współpracy Regionalnej[6]

Osiągnięto znaczny postęp we *współpracy regionalnej,* a kraje Europy Południowo-Wschodniej przejmują w coraz większym stopniu odpowiedzialność za ten proces. Przejście od etapu paktu stabilności do współpracy w ramach struktury, za którą odpowiadają państwa regionu i która rozpoczęła działanie na szczycie Procesu Współpracy Państw Europy Południowo-Wschodniej (SEEC) w Zagrzebiu w maju 2007 r., zostało w znacznym stopniu zakończone w lutym 2008 r. Nowa struktura działa według wytycznych politycznych Procesu Współpracy Państw Europy Południowo-Wschodniej i obejmuje nowo utworzoną Radę Współpracy Regionalnej. Mianowano jej sekretarza generalnego, a sekretariat z siedzibą w Sarajewie zaczął działać w styczniu 2008 r. Niedługo stworzone zostanie biuro łącznikowe w Brukseli. Sekretariat finansują wspólnie kraje regionu, Komisja oraz inne międzynarodowe podmioty udzielające pomocy. W zarządzie Rady Współpracy Regionalnej zasiada przedstawiciel Unii Europejskiej.

Rada Współpracy Regionalnej oprze się na dokonaniach paktu stabilności, który w latach 1999-2007 w znacznym stopniu nadawał tempo działaniom regionalnym i koordynacji pomocy w Europie Południowo-Wschodniej. Rada będzie kontynuowała jego działania w ramach ulepszonego zestawu inicjatyw i przedsięwzięć. Komisja, która zapewni Radzie Współpracy Regionalnej wsparcie, wzywa kraje regionu, państwa członkowskie i innych ofiarodawców do przyłączenia się do niej.

---

[6] Konkretne regionalne działania sektorowe, w tym w obszarze handlu, energii i transportu, o których mowa w dalszych częściach.

2. Bezpośrednie kontakty międzyludzkie; zaznajomienie mieszkańców regionu z UE

Propagowanie kontaktów między mieszkańcami Bałkanów Zachodnich a mieszkańcami UE ma ogromne znaczenie: obywatele regionu zdobywają większą wiedzę o Unii Europejskiej, jej wartościach i zasadach oraz stylu życia. Kontakty pomiędzy mieszkańcami państw Bałkanów Zachodnich sprzyjają pojednaniu. Rada Europejska podkreśliła znaczenie bezpośrednich kontaktów międzyludzkich oraz wezwała Komisję do podjęcia inicjatyw, które będą wspierały takie kontakty, zwłaszcza w zakresie wiz i stypendiów[7].

Na drodze do ruchu bezwizowego

Bezwizowe podróże do UE mają duże znaczenie dla mieszkańców Bałkanów Zachodnich. Obywatele wszystkich państw Bałkanów Zachodnich z wyjątkiem Chorwacji podróżujący do UE nadal potrzebują wizy wjazdowej. Postępy na drodze do wprowadzenia ruchu bezwizowego stanowią część przygotowań do członkostwa w UE, które w perspektywie obejmuje również wejście do strefy Schengen. Działania zmierzające do ułatwienia podróżowania do UE muszą równocześnie uwzględniać wewnętrzne bezpieczeństwo i interesy UE związane z migracją. Dlatego są one uzależnione od przeprowadzenia przez kraje Bałkanów Zachodnich niezbędnych reform.

Pierwszym etapem na drodze do zniesienia *obowiązku wizowego* są wynegocjowane przez Komisję umowy o ułatwieniach wizowych z państwami Bałkanów Zachodnich. Zostały one podpisane we wrześniu 2007 r. i weszły w życie dnia 1 stycznia 2008 r. Umowy te znacznie ułatwią uzyskiwanie wiz niezbędnych do podróżowania do UE: ustalono w nich obniżoną stawkę opłat za wydanie wizy (35 EUR zamiast 60 EUR) i określono wiele kategorii osób, które są z tych opłat zwolnione. Określono w nich termin na wydanie wizy (zwykle 10 dni) oraz uproszczono i doprecyzowano procedury wydawania wiz dla pewnych kategorii osób. Umowy o ułatwieniach wizowych są powiązane z umowami o readmisji, które zostały wynegocjowane i zawarte równolegle[8], oraz z wprowadzeniem danych biometrycznych.

Kraje Bałkanów Zachodnich oraz państwa członkowskie muszą zapewnić właściwe wdrożenie umów o ułatwieniach wizowych i umów o readmisji. Zostaną powołane wspólne komitety monitorujące wprowadzanie tych umów w życie; ich pierwsze posiedzenia odbędą się wiosną 2008 r. Komitety te przyjmą wytyczne dla konsulatów państw członkowskich, które pozwolą zapewnić jednolite stosowanie tych umów.

Zgodnie z agendą z Salonik i konkluzjami Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych z czerwca 2007 r. Komisja podejmuje odpowiednie kroki, aby wspólnie z krajami Bałkanów Zachodnich przygotować proces zniesienia *obowiązku wizowego*. W dokumencie dotyczącym strategii rozszerzenia z listopada 2007 r. Komisja ogłosiła zamiar podjęcia dialogu z każdym krajem w celu opracowania planów działania, w których określone zostaną warunki niezbędne do zniesienia obowiązku wizowego.

---

[7] W agendzie z Salonik w czerwcu 2003 r., a następnie w konkluzjach Rady Europejskiej z grudnia 2006 r. oraz w konkluzjach Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych z czerwca 2007 r., grudnia 2007 r. oraz stycznia 2008 r.

[8] Umowa o readmisji z Albanią obowiązuje od maja 2006 r.

Rada w swoich konkluzjach z dnia 28 stycznia 2008 r. z zadowoleniem odniosła się również do wyrażonego przez Komisję Europejską zamiaru, aby w najbliższym czasie nawiązać dialog na temat wiz ze wszystkimi krajami w regionie. Wyraziła również gotowość do prowadzenia dalszych rozmów na ten temat na podstawie niniejszego komunikatu; rozmowy będą miały na celu sporządzenie szczegółowych planów działania zawierających wyraźne kryteria, które mają spełnić wszystkie kraje w regionie, aby stopniowo zmierzać ku większej liberalizacji przepisów wizowych.

W styczniu Komisja podjęła dialog na temat zniesienia obowiązku wizowego z Serbią, natomiast w lutym z Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii i Czarnogórą. Dialog z Albanią zostanie podjęty na początku marca. Bośnia i Hercegowina dołączy później.

Plany działań zostaną opracowane przez Komisję we współpracy z Radą. Uwzględnione zostaną również uwagi państw Bałkanów Zachodnich. Plany działań dotyczyć będą czterech głównych zagadnień: zabezpieczeń dokumentów, nielegalnej migracji, bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz stosunków zewnętrznych. Plany działań zostaną opracowane indywidualnie dla każdego państwa i umożliwią im skupienie procesu reform na najważniejszych kwestiach oraz spełnienie wymagań UE. Komisja ma zamiar zakończyć opracowywanie planów działań jak najszybciej po nawiązaniu danego dialogu, aby można było szybko rozpocząć realizację niezbędnych reform.

Przyspieszenie działań zmierzających do zniesienia obowiązku wizowego zależy od postępów każdego państwa w osiągnięciu założonych celów. W całym procesie zostanie również wzięta pod uwagę zdolność tych państw do zapewnienia właściwego i skutecznego wdrożenia umów o ułatwieniach wizowych i o readmisji. Komisja zapewni wsparcie finansowe i techniczne przy wdrażaniu planów działania.

Komisja i Rada będą dokładnie śledzić postępy w realizacji odpowiednich reform. Po spełnieniu przez dany kraj określonych warunków Komisja przedłoży Radzie wniosek o zniesienie obowiązku wizowego w stosunku do danego kraju, poprzez zmianę rozporządzenia Rady 539/2001[9].

Więcej stypendiów dla studentów z Bałkanów Zachodnich

Komisja oferuje coraz więcej stypendiów dla studentów z krajów Bałkanów Zachodnich w ramach programu *Erasmus Mundus:* 100 stypendiów w roku akademickim 2007/2008 umożliwiających podjęcie studiów drugiego stopnia (magisterskich) („opcja dla Bałkanów Zachodnich") oraz ponad 500 stypendiów w roku akademickim 2008/2009 dla studentów dowolnego stopnia studiów wyższych oraz nauczycieli akademickich (w ramach tzw. „okna współpracy zewnętrznej"). Na działania te Wspólnota przeznacza rocznie wsparcie w wysokości do 10 mln EUR.

W następstwie posiedzenia Rady z 28 stycznia 2008 r. Komisja zamierza podwoić ten roczny przydział, co pozwoli od roku akademickiego 2009/2010 przyznawać stypendia kilkuset studentom więcej.

---

[9] Rozporządzenie Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.U. L 81 z 21.3.2001).

Komisja zachęca państwa członkowskie do zwiększenia liczby miejsc stypendialnych w ramach ich własnych *dwustronnych programów stypendialnych* dla studentów z Bałkanów Zachodnich.

Uczestnictwo w programach i agencjach Wspólnoty

Kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące są upoważnione do *uczestnictwa w programach* wspólnotowych na podstawie umów ramowych. Uczestnictwo w tych programach stanowi ważne narzędzie ułatwiające integrację, współpracę i formułowania założeń politycznych. Wspólnota zapewnia wsparcie, a w niektórych przypadkach preferencyjne warunki uczestnictwa dla tych państw.

Komisja blisko współpracowała z państwami w regionie, aby ustalić, które programy wspólnotowe są dla nich interesujące i czy mają one odpowiednią zdolność do uczestnictwa w nich. W stosownych przypadkach przygotowywano strony do uczestnictwa w tych programach. Od 2007 r. większość państw Bałkanów Zachodnich przyłączyła się do 7. programu ramowego w zakresie badań; niektóre z nich uczestniczą również w programach „Kultura", „Postęp", „Konkurencja w innowacyjności", „Cła" oraz „Fiscalis". Dalsze programy zostaną otwarte dla większej liczby państw Bałkanów Zachodnich w latach 2008-2009.

Kraje Bałkanów Zachodnich mogą również w indywidualnych przypadkach uczestniczyć w działaniach *agencji wspólnotowych*. Przygotowania do uczestnictwa w działaniach pewnych agencji posuwają się naprzód, zwłaszcza w przypadku Chorwacji i Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii. Wiele agencji wspólnotowych otrzymuje z instrumentu pomocy przedakcesyjnej wsparcie na rzecz uczestnictwa krajów Bałkanów Zachodnich.

W 2008 r. Komisja przyjmie komunikat, zgodnie z którym potencjalne kraje kandydujące będą uczestniczyć w programach wspólnotowych na takich samych warunkach, jak kraje kandydujące, także pod względem stawek współfinansowania ich uczestnictwa, które zostaną podniesione (z 75 do 90 %).

Inne działania w obszarach nauki i badań, edukacji, kultury, młodzieży i mediów

Współpraca w dziedzinie *nauki i badań*, zarówno w obrębie samych Bałkanów Zachodnich, jak i z Unią Europejską, staje się coraz intensywniejsza. Kraje Bałkanów Zachodnich są w coraz większym stopniu zaangażowane w działania w ramach 7. programu ramowego w dziedzinie badań: liczba zgłoszonych projektów z tego regionu znacznie wzrosła, stworzony został również nowy instrument współpracy dla Bałkanów Zachodnich (Inco.net).

Kraje Bałkanów Zachodnich, wspierane przez Komisję, opracowują zintegrowaną politykę badawczą, zgodną z zasadami europejskiej przestrzeni badawczej. Działania Wspólnego Centrum Badawczego są dostępne dla naukowców z Bałkanów Zachodnich. W czerwcu 2006 r. zaczęła działać platforma koordynacyjna ds. badań na Bałkanach Zachodnich, w której skupione są wszystkie zainteresowane strony i której celem jest zwiększenie zdolności badawczych w regionie. Co roku odbywają się dwa spotkania członków tej platformy.

Działania w obszarze *edukacji i kultury* w krajach Bałkanów Zachodnich służą wsparciu rozwoju zasobów ludzkich i sprzyjają pojednaniu. Obejmują one m.in. ustanowienie w 2007 r. Inicjatywy na rzecz Reformy Edukacji w Europie Południowo-Wschodniej oraz prace Europejskiej Fundacji Szkoleniowej w regionie. W ramach programu *Tempus* prowadzona jest szeroka współpraca uczelni z Bałkanów Zachodnich i państw członkowskich UE w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Roczne wsparcie wspólnotowe dla Bałkanów Zachodnich w ramach tego programu wynosi 20 mln EUR.

W maju 2008 r. w ramach Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego w Lublanie odbędzie się konferencja pt. „Polityka kulturalna i praktyka w tej dziedzinie w stosunkach zewnętrznych UE". Szczególna uwaga poświęcona zostanie Bałkanom Zachodnim. Wspólnie z Radą Europy Komisja realizuje regionalny program ochrony *dziedzictwa kulturowego* w Europie Południowo-Wschodniej, którym obecnie objętych jest 177 budowli i miejsc.

Komisja uczestniczy również w inicjatywach na rzecz *reformy mediów*, a także wspiera tego rodzaju inicjatywy. W czerwcu 2008 r. w Stambule odbędzie się konferencja poświęcona radiofonii i telewizji.

Wsparcie *działalności młodzieżowej* na Bałkanach Zachodnich (wymiany młodzieży, projekty wolontariatu europejskiego, szkolenia i tworzenie sieci kontaktów) udostępniane jest w ramach specjalnej opcji w programie UE „Młodzież w działaniu". Działania te, rozpoczęte w 2007 r., będą kontynuowane w 2008 r.

Współpraca transgraniczna

Współpraca transgraniczna sprzyja pojednaniu i rozwijaniu dobrych stosunków sąsiedzkich, a także ułatwia integrację państw-beneficjentów z Unią Europejską. Ma to szczególne znaczenie w regionie, w którym niedawno zakończył się konflikt. Programy współpracy transgranicznej mają na celu wspieranie bezpośrednich kontaktów między mieszkańcami poprzez angażowanie lokalnych podmiotów we wspólne działania oraz pomoc w realizacji inwestycji transgranicznych.

Wsparciem wspólnotowym na rzecz współpracy transgranicznej na Bałkanach Zachodnich w ramach instrumentu pomocy przedakcesyjnej objęte zostały również granice pomiędzy poszczególnymi państwami Bałkanów Zachodnich, a nie wyłącznie granice państw Bałkanów Zachodnich i sąsiadujących państw członkowskich UE. Wsparcie to znacznie wzrosło w porównaniu ze średnim rocznym wsparciem w wysokości 20 mln EUR przekazywanym w latach 2004-2006 i w latach 2007-2011 wyniesie łącznie ok. 50 mln EUR rocznie.

3. Społeczeństwo obywatelskie i dialog – nowy instrument wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Społeczeństwo obywatelskie stanowi ważny element demokratycznego życia publicznego. Jego aktywne zaangażowanie w reformy polityczne, społeczne i gospodarcze na Bałkanach Zachodnich wzmacnia demokrację i sprzyja pojednaniu. Pomimo pewnych pozytywnych zmian organizacje społeczeństwa obywatelskiego pozostają słabe i potrzebują szkoleń, które pozwolą im dostosować się do obecnej sytuacji. Dlatego ważne jest stworzenie warunków sprzyjających dalszemu rozwojowi ich działalności.

Unia Europejska udziela wsparcia na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i dialogu na Bałkanach Zachodnich w ramach istniejących już instrumentów, poświęci również szczególną uwagę tym zagadnieniom w ramach instrumentu pomocy przedakcesyjnej. Wiele różnych organizacji otrzymało wsparcie wspólnotowe, szczególnie organizacje zajmujące się stosunkami między poszczególnymi grupami etnicznymi, ochrony praw mniejszości (w tym mniejszości romskiej), zmniejszania ubóstwa, ochrony środowiska naturalnego oraz rozwoju społecznego.

Ogólne wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego na Bałkanach Zachodnich w ramach programów krajowych i regionalnych w latach 2005-2007 wyniosło 27 mln EUR. Dodatkowego wparcia udziela się w ramach transgranicznych programów współpracy oraz Europejskiego instrumentu finansowego na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka (EIDHR)[10].

W dokumencie dotyczącym strategii rozszerzenia z listopada 2007 r. Komisja ogłosiła, że stworzy *nowy instrument służący do promowania rozwoju społeczeństwa* obywatelskiego i dialogu. Współpraca obejmie następujące dziedziny: ochronę praw człowieka, promowanie równości płci, promowanie integracji społecznej, ochronę zdrowia, ochronę środowiska, wspieranie i reprezentowanie interesów przedsiębiorstw, media, kulturę oraz politykę konsumencką. Instrument będzie obejmował trzy obszary działań:

– wsparcie lokalnych inicjatyw dotyczących społeczeństwa obywatelskiego i tworzenie zdolności działania, wzmacnianie roli społeczeństwa obywatelskiego;

– programy umożliwiające nawiązanie kontaktów między dziennikarzami, młodymi politykami, przywódcami związków zawodowych, nauczycielami itd. a instytucjami UE;

– wsparcie dla tworzenia partnerstw i sieci kontaktów między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorcami, związkami zawodowymi oraz innymi partnerami społecznymi i organizacjami zawodowymi w państwach-beneficjentach a ich odpowiednikami w UE, w celu propagowania transferu wiedzy i doświadczenia.

Projekty będą opracowywane w oparciu o instrument pomocy przedakcesyjnej zarówno w ramach programów krajowych, jak i programów przeznaczonych dla wielu beneficjentów. Programy dla wielu beneficjentów finansowane z instrumentu pomocy przedakcesyjnej wspierać będą wszystkie obszary działań instrumentu poprzez pomoc techniczną. Pomoc techniczna będzie również udzielana na szkolenia, na wspieranie tworzenia zdolności działania oraz tworzenia sieci kontaktów, a także na rozpowszechnianie wyników. W latach 2008-2010 na finansowanie działań społeczeństwa obywatelskiego na Bałkanach Zachodnich przeznaczy się w przybliżeniu trzykrotnie więcej niż w latach 2005-2007. W kwietniu 2008 r. odbędzie się w Brukseli konferencja organizacji społeczeństwa obywatelskiego, na której oficjalnie zapoczątkowane zostanie działanie nowego instrumentu.

[10] Wsparcie EIDHR dla Bałkanów Zachodnich w latach 2005-2007 wyniosło łącznie 9,0 mln EUR. W 2008 r. z EIDHR planuje się przeznaczenie dla państw Bałkanów Zachodnich 5,7 mln EUR.

Komisja nawiąże dialog z kościołami i związkami wyznaniowymi z uwagi na ich możliwości szerzenia pojednania. Działania Komisji pozwolą tym grupom zapoznać się ze strukturą i procedurami UE oraz pozwolą na wymianę opinii.

4. Właściwe sprawowanie rządów

W dokumencie z 2007 r. dotyczącym strategii rozszerzenia wysoki priorytet przyznano podstawowym problemom związanym ze sprawowaniem rządów, w tym tworzeniu instytucji, reformie systemu sądownictwa i reformie administracyjnej oraz zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i korupcji. Jednym z warunków dalszej integracji z UE jest pełna współpraca zainteresowanych państw z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla Byłej Jugosławii (MTKJ).

Współpraca w dziedzinie sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa[11]

Współpraca i reformy w dziedzinie sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa, szczególnie w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i korupcji, reform sądownictwa i policji, jak również poprawy zarządzania granicami, mają szczególne znaczenie dla Bałkanów Zachodnich i stanowią podstawowe cele w ich programie integracji europejskiej. Znaczna część łącznej pomocy wspólnotowej udzielanej regionowi będzie nadal przeznaczana na działania w tym obszarze.

Proces ochrydzki dotyczący zarządzania bezpieczeństwem granic (współfinansowany przez Komisję) został pomyślnie zakończony pod koniec 2007 r. Współpraca w tej dziedzinie będzie kontynuowana w ramach Rady Współpracy Regionalnej.

Kraje Bałkanów Zachodnich stanowią szczególnie ważny obszar dla *Europolu*. Strategiczne umowy z Europolem zostały podpisane w 2007 r. przez Albanię, Bośnię i Hercegowinę oraz Byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii, podobne umowy są obecnie negocjonowane z Czarnogórą i Serbią. Od 2006 r. obowiązuje obszerniejsza umowa operacyjna między Europolem a Chorwacją. W listopadzie 2007 r. Chorwacja podpisała również umowę o współpracy z *Eurojustem*[12].

Unia Europejska wspiera bliską współpracę Europolu z *Regionalnym Centrum Zwalczania Przestępczości Transgranicznej SECI* z siedzibą w Bukareszcie[13]. Umowa o współpracy między tymi dwoma organizacjami powinna zostać zawarta po przyjęciu nowej konwencji SECI (SELEC – South East European Law Enforcement Centre), w której określone zostaną przepisy dotyczące ochrony danych osobowych. Jest to zgodne z konkluzjami Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych dotyczącymi dalszego rozwoju centrum SECI, przyjętymi w grudniu 2006 r.

---

11 Jeżeli chodzi o wizy, zob. część 2.

12 Organ UE ustanowiony w 2002 r. w celu zwiększenia skuteczności działań odpowiednich organów państw członkowskich zajmujących się prowadzeniem dochodzeń w zakresie poważnej przestępczości transgranicznej i zorganizowanej oraz ściganiem tego rodzaju przestępstw.

13 SECI – Inicjatywa Współpracy Państw Europy Południowo-Wschodniej.

Komisja wspiera inicjatywę prezydencji słoweńskiej na rzecz opracowywania przez kraje Bałkanów Zachodnich, przy wsparciu centrum SECI i Europolu, ocen zagrożenia przestępczością zorganizowaną w Europie Południowo-Wschodniej (SEE-OCTA). W marcu 2008 r. w Wiedniu zorganizowana zostanie konferencja poświęcona tym ocenom. Wstępne wyniki tych ocen zostaną przedstawione Radzie ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w czerwcu 2008 r.

Kontynuowana będzie współpraca między UE a krajami Bałkanów Zachodnich w dziedzinie *zwalczania terroryzmu i handlu ludźmi*. Agencja UE koordynująca działania na rzecz zabezpieczenia granic (Frontex) zacieśnia współpracę z kilkoma krajami Bałkanów Zachodnich na podstawie roboczych uzgodnień.

Komisja będzie nadal zapewniać znaczną pomoc na projekty regionalne związane z zagadnieniami z dziedziny sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa (w tym na regionalną współpracę prokuratorów, transgraniczną współpracę policji i służb celnych oraz działania w dziedzinie azylu, migracji i polityki wizowej).

Regionalna Szkoła Administracji Publicznej (ReSPA)

Regionalna Szkoła Administracji Publicznej (ReSPA) została utworzona w maju 2006 r. z inicjatywy Komisji. Szkoła prowadzi działalność od listopada 2006 r. jako struktura mająca pobudzać współpracę regionalną w dziedzinie administracji publicznej, zwiększać zdolność administracyjną oraz rozwijać zasoby ludzkie w tej dziedzinie. Od końca 2006 r. zorganizowano wiele różnych szkoleń.

Celem jest stworzenie w pełni operacyjnej regionalnej szkoły administracji publicznej na początku 2009 r. Trwają prace przygotowawcze, a w styczniu 2008 r. komitet zarządzający szkoły zadecydował, że jej przyszłą siedzibą będzie Danilovgrad (Czarnogóra). Rozpoczęto przygotowania do podpisania umowy z krajem przyjmującym, która zapewni szkole osobowość prawną, natomiast odpowiednie procedury zmierzające do powołania dyrektora i zatrudnienia pracowników zostaną uruchomione w ciągu roku 2008. W maju 2008 r. państwa uczestniczące w projekcie podpiszą protokół ustaleń.

Europejski Instytut Administracji Publicznej będzie mocno zaangażowany w nowy etap realizacji projektu. Szkoła zabiega również o aktywną współpracę z krajowymi szkołami administracji publicznej w państwach członkowskich.

Komisja wspiera utworzenie szkoły i zapewnia środki finansowe na etapie przygotowawczym przedsięwzięcia. Koszty działania szkoły będą pokrywane przez państwa uczestniczące.

Projekty partnerskie (twinning), działania w ramach instrumentów TAIEX i SIGMA – spotkania informacyjne nt. UE dla podmiotów z krajów Bałkanów Zachodnich

Projekty partnerskie[14] i działania w ramach instrumentu TAIEX[15], służące zaznajomieniu administracji państwowej w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących z dorobkiem UE i normami europejskimi, stanowią ważny element wsparcia wspólnotowego w regionie.

Projekty partnerskie na Bałkanach Zachodnich można realizować we wszystkich obszarach dorobku wspólnotowego. Od marca 2006 r. w regionie rozpoczęto realizację 15 nowych projektów partnerskich z łącznym budżetem w wysokości 16,5 mln EUR, obejmujących takie dziedziny, jak wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, finanse publiczne i rynek wewnętrzny (w tym cła i podatki) oraz sektor społeczny i rolnictwo. Działania te będą kontynuowane.

Działania Komisji na Bałkanach Zachodnich w ramach instrumentu *TAIEX* obejmują wszystkie obszary prawodawstwa UE, ze szczególnym naciskiem na rynek wewnętrzny, rolnictwo oraz wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne. Działania te obejmują również tłumaczenie dorobku prawnego i kwestie terminologiczne. Od marca 2006 r. około 14 tys. urzędników z regionu skorzystało bezpośrednio z pomocy w ramach instrumentu TAIEX, zorganizowano ponad 530 szkoleń i akcji informacyjnych. Zakres działań w ramach instrumentu TAIEX będzie dalej rozszerzany, tak aby objąć nim również takie obszary, jak: prawodawstwo UE, tworzenie państwowości, właściwe sprawowanie rządów oraz reformy społeczno-gospodarcze. Przy wsparciu instrumentu TAIEX uruchomione zostaną: specjalny instrument tworzenia instytucji dla Kosowa oraz program służący nawiązywaniu kontaktów między przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego z Bałkanów Zachodnich a ich odpowiednikami w UE (zob. powyżej).

W ramach instrumentu TAIEX w każdym potencjalnym kraju kandydującym zorganizowany zostanie szereg indywidualnie opracowanych seminariów, dotyczących głównych kwestii polityki UE, jej struktur i procesu akcesyjnego, jak również najważniejszych obszarów prawodawstwa UE.

Komisja będzie nadal zapewniać pomoc w ramach instrumentu tworzenia instytucji *SIGMA*[16], obejmującą szerokie dziedziny zarządzania w sektorze publicznym (reforma administracji publicznej, zamówienia publiczne, etyka w sektorze publicznym, zewnętrzna i wewnętrzna kontrola finansowa).

---

[14] Komisja uruchomiła instrument twinningowy w 1997 r. z myślą o celowej współpracy administracyjnej w perspektywie rozszerzenia, aby pomóc administracji publicznej w krajach kandydujących we wprowadzaniu i odpowiednim stosowaniu prawa wspólnotowego. Twinning stał się w międzyczasie specyficznym instrumentem wzajemnej pomocy administracyjnej, w którym uczestniczą eksperci z państw członkowskich UE.

[15] TAIEX: Instrument Pomocy Technicznej i Wymiany Informacji (ang. Technical Assistance and Information Exchange Instrument).

[16] SIGMA: wsparcie na rzecz poprawy sprawowania rządów i zarządzania (ang. Support for Improvement in Governance and Management). Jest to inicjatywa realizowana we współpracy z OECD i finansowana w ramach szeregu umów o wniesieniu wkładu finansowego, których łączna wartość wynosi rocznie około 5 mln EUR.

5. Współpraca parlamentarna

Aktywne zaangażowanie parlamentów krajowych w przygotowania do integracji z UE jest niezbędnym warunkiem postępów.

Współpraca między Parlamentem Europejskim i parlamentami krajów Bałkanów Zachodnich rozwijała się z Chorwacją i Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii w ramach *Wspólnych Komisji Parlamentarnych* oraz w ramach *spotkań międzyparlamentarnych* z Albanią, Bośnią i Hercegowiną, Czarnogórą i Serbią. Odbyły się również nieformalne spotkania tego rodzaju z Kosowem. Współpraca będzie kontynuowana, również poprzez seminaria i sympozja międzyparlamentarne. Parlament Europejski (Komisja Spraw Zagranicznych) rozważa udzielenie wsparcia działaniom Rady Współpracy Regionalnej w dziedzinie współpracy parlamentarnej.

Regionalny Sekretariat Współpracy Parlamentarnej w Europie Południowo-Wschodniej, który działa przy bułgarskim parlamencie, został powołany w 2007 r. Wiosną 2008 r. podpisany zostanie Protokół ustaleń w sprawie współpracy międzyparlamentarnej w Europie Południowo-Wschodniej, parafowany w grudniu 2007 r. Regionalna współpraca parlamentarna prowadzona jest również w ramach dorocznych spotkań Konferencji Komisji Integracji Europejskiej państw uczestniczących w procesie stabilizacji i stowarzyszenia (COSAC Bałkanów Zachodnich) oraz w ramach forum parlamentarnego w Cetyni.

6. Integracja handlowa – Środkowoeuropejska umowa o wolnym handlu (CEFTA)

Rozszerzona i zmieniona *Środkowoeuropejska umowa o wolnym handlu (CEFTA)* została podpisana w grudniu 2006 r., a w listopadzie 2007 r. weszła w życie dla wszystkich stron. Przyczyni się ona do przyciągnięcia zagranicznych inwestycji bezpośrednich, wsparcia handlu wewnątrz regionu oraz włączenia regionu do handlu światowego. Regionalna integracja handlowa w ramach CEFTA uzupełnia integrację handlową między krajami regionu i państwami UE w ramach układów o stabilizacji i stowarzyszeniu (USiS) oraz autonomicznych środków handlowych. W kwietniu 2008 r. rozpocznie działalność nowy sekretariat z siedzibą w Brukseli, wspierający rotacyjne przewodnictwo w CEFTA.

Komisja będzie nadal udzielać wsparcia technicznego i finansowego stronom umowy. Przez pierwsze trzy lata będzie również wspierała finansowo sekretariat.

Dla zainteresowanych krajów regionu ustanowiono *diagonalną kumulację reguł pochodzenia*[17] między UE a Bałkanami Zachodnimi. Niezbędne postanowienia (w tym kumulacja z Turcją dla produktów objętych unią celną) zostały zawarte w układach o stabilizacji i stowarzyszeniu oraz protokołach dodatkowych, wynegocjowanych w 2007 r. Wejdą one w życie pod warunkiem wejścia w życie odpowiednich umów przejściowych i protokołów dodatkowych. W październiku 2007 r. ministrowie handlu państw eurośródziemnomorskich zatwierdzili rozszerzenie pan-eurośródziemnomorskiego systemu kumulacji diagonalnej na kraje Bałkanów Zachodnich. Trwają odpowiednie przygotowania techniczne, a oficjalne decyzje zapadną prawdopodobnie w ciągu 2008 r. Komisja bada

[17] Diagonalna kumulacja reguł pochodzenia jest systemem ułatwiającym regionalną integrację handlową. Pozwala ona krajom przetwarzać produkty i wywozić je do UE w ramach preferencyjnych zasad handlowych, nawet jeśli część surowców, z których wytwarzany jest produkt, pochodzi z innego kraju uczestniczącego w systemie.

sposoby zapewnienia szybszego stosowania kumulacji diagonalnej między krajami Bałkanów Zachodnich, Turcją, państwami EFTA i UE. Komisja będzie nadal udzielać pomocy technicznej i finansowej organom administracji celnej i podatkowej, zwłaszcza w perspektywie wdrożenia strefy kumulacji diagonalnej.

Przystąpienie do WTO ma podstawowe znaczenie dla przyspieszenia tempa reform gospodarczych i handlowych. Komisja nadal udziela Bośni i Hercegowinie, Czarnogórze oraz Serbii wsparcia technicznego na rzecz negocjacji w sprawie przystąpienia do WTO. Inne środki wspierające integrację handlową obejmują udział w procedurach przetargowych w ramach nowych instrumentów – instrumentu pomocy przedakcesyjnej i instrumentu sąsiedztwa (IPA i ENPI) i dalszą znaczną pomoc finansową na rzecz dostosowania przepisów krajów Bałkanów Zachodnich do przepisów najważniejszych dziedzin prawa europejskiego związanych z handlem.

7. Rozwój gospodarczy i społeczny

Głównymi wyzwaniami na całym obszarze Bałkanów Zachodnich są: wzrost konkurencyjności, obniżenie wysokiego poziomu bezrobocia, wspieranie rozwoju zasobów ludzkich i udziału w rynku pracy, tworzenie infrastruktury oraz zapewnienie spójności społecznej. Komisja wspiera wysiłki służące promowaniu zrównoważonego rozwoju i zapoznaniu się z celami strategii lizbońskiej. Celem tej strategii jest zwiększenie wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy oraz przygotowanie UE do stawienia czoła wyzwaniom, jakie niosą ze sobą zjawiska takie, jak globalizacja, starzenie się społeczeństw oraz zmiany klimatyczne. W centrum zainteresowania znajdują się również rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich – należy poświęcić odpowiednią uwagę ich roli w gospodarczym i społecznym rozwoju regionu. Komisja współpracuje blisko z międzynarodowymi instytucjami finansowymi i innymi podmiotami udzielającymi pomocy w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb w regionie w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego.

Wsparcie stabilizacji gospodarczej i reform w regionie

Kraje Bałkanów Zachodnich będą kontynuowały wysiłki w celu spełnienia kopenhaskich kryteriów gospodarczych, zgodnie z którymi wymaga się istnienia funkcjonującej gospodarki rynkowej i zdolności do sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym w Unii. Muszą się one również przygotować do przyszłego uczestnictwa w procedurach wielostronnego nadzoru i koordynacji polityki gospodarczej w ramach członkostwa w unii gospodarczej i walutowej. Komisja wspiera ich wysiłki. Kraje kandydujące opracowały przedakcesyjne programy gospodarcze, w których zawarły swoje propozycje reform. Ponadto od grudnia 2006 r. potencjalne kraje kandydujące przygotowują roczne programy gospodarcze i podatkowe, które są oceniane przez Komisję. Komisja i poszczególne kraje prowadzą systematyczny dialog gospodarczy. Kraje Bałkanów Zachodnich mogą również korzystać ze wspólnotowej pomocy makrofinansowej.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego

Komisja pragnie bliżej skoordynować swoje działania z EBI, EBOiR i innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi wspierającymi modernizację i rozwój w regionie Bałkanów Zachodnich. Komisja i międzynarodowe instytucje finansowe koncentrują się na trzech najważniejszych obszarach: mikroprzedsiębiorstwach oraz małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP), wydajności energetycznej oraz infrastrukturze.

W marcu 2007 r. została utworzona grupa doradcza dla międzynarodowych instytucji finansowych. W zakres jej kompetencji wchodzą: transport regionalny, projekty związane z energetyką i ochroną środowiska, gminy i partnerstwa publiczno-prywatne, jak również kwestie społeczne, takie jak: zdrowie, edukacja, zatrudnienie oraz rynek pracy.

W listopadzie 2007 r. Komisja porozumiała się z EBI, EBOiR oraz Bankiem Rozwoju Rady Europy co do stworzenia instrumentu projektów infrastrukturalnych dla Bałkanów Zachodnich. Instrument zostaje uruchomiony z budżetem w wysokości 16 mln EUR. Instrument pomoże w opracowywaniu projektów inwestycyjnych w dziedzinie transportu, energii, ochrony środowiska i infrastruktury społecznej, które będą finansowane z dotacji i pożyczek. Instrument zostanie szybko rozszerzony o inne zainteresowane podmioty udzielające pomocy i dodatkowe formy współpracy. Komisja, EBI, EBOiR oraz Bank Rozwoju Rady Europy pragną do 2010 r. ustanowić wraz z międzynarodowymi instytucjami finansowymi i innymi podmiotami udzielającymi pomocy ramową strategię inwestycyjną dla Bałkanów Zachodnich, której celem będzie dalsza harmonizacja inwestycji w rozwój społeczno-gospodarczy regionu oraz współpraca w tym zakresie.

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)

Europejski Fundusz na rzecz Europy Południowo-Wschodniej (EFSE) oferuje bankom komercyjnym i pozabankowym instytucjom finansowym pożyczki na wsparcie rozwoju mikroprzedsiębiorstw i gospodarstw domowych. W ciągu ostatnich dwóch lat EFSE udzieliło mikropożyczek ponad 65 tys. małych przedsiębiorstw w regionie. Fundusz z powodzeniem przyciągał również kapitał prywatny na mikropożyczki. Komisja uczestniczy w EFSE od 2006 r. Obecnie Komisja analizuje możliwość realizacji dalszych inicjatyw na rzecz wspierania małych przedsiębiorstw w regionie.

Wiele działań związanych z oceną prowadzonej polityki i spotkaniami regionalnymi odbywało się w ramach *Europejskiej karty małych przedsiębiorstw*, której obowiązywanie przedłużono na Bałkanach Zachodnich do 2009 r. Kraje regionu są obecnie wprowadzane do nowej unijnej sieci usług dodatkowych dla MŚP – *Enterprise Europe Network*.

Polityka zatrudnienia i kwestie społeczne

W ciągu ostatnich dwóch lat Komisja wspierała wiele regionalnych inicjatyw w dziedzinie polityki zatrudnienia, kwestii społecznych i dialogu społecznego. W ramach „procesu bukaresztańskiego" we wszystkich państwach regionu nadal prowadzono przegląd polityki zatrudnienia, rozpoczęto również działania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz tworzenia sieci kontaktów między publicznymi służbami zatrudnienia. Odbyło się wiele regionalnych spotkań i konferencji poświęconych zatrudnieniu, dialogowi społecznemu i kwestiom ochrony socjalnej. W październiku 2007 r. ministrowie państw Bałkanów Zachodnich uzgodnili wspólne priorytety polityczne w zakresie zatrudnienia, pracy i spraw społecznych („konkluzje z Budvy"), natomiast ministrowie spraw społecznych podpisali deklarację w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych („deklaracja z Tirany"). Program dotyczący koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych otrzymuje wsparcie wspólnotowe. Działania te będą kontynuowane. W czerwcu 2008 r. odbędzie się nieformalne spotkanie ministrów pracy i spraw społecznych poświęcone zatrudnieniu młodzieży.

Energia

Dostawy energii mają podstawowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego Europy Południowo-Wschodniej.

Celem *Traktatu o Wspólnocie Energetycznej*, który wszedł w życie w lipcu 2006 r., jest określenie stabilnych ram regulacyjnych i rynkowych, zdolnych przyciągać inwestycje w dziedzinie produkcji i przesyłu energii oraz sieci dystrybucji. Jednolity obszar regulacyjny w regionie, dostosowany do prawodawstwa UE, pomoże pomóc w przezwyciężeniu fragmentaryzacji rynku, zapewni bezpieczeństwo dostaw i przyczyni się do poprawy stanu środowiska. Oznacza to, że najważniejsze części dorobku prawnego w dziedzinie energii mają w pełni zastosowanie na Bałkanach Zachodnich.

Wszystkie instytucje przewidziane w traktacie zostały powołane i rozpoczęły już działanie. Odbywają się regularne spotkania najważniejszych podmiotów z sektora energii elektrycznej i gazu. W 2007 r. odbyła się konferencja poświęcona inwestycjom w infrastrukturę energetyczną, przyjęto również wykaz priorytetowych projektów w zakresie infrastruktury energetycznej. Ponadto podpisano protokół ustaleń w celu lepszego uwzględnienia wymiaru społecznego we Wspólnocie Energetycznej.

W 2007 r. w ramach instrumentu pomocy przedakcesyjnej i we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi ustanowiono nowy *instrument wydajności energetycznej* dla Bałkanów Zachodnich. Komisja zamierza rozszerzyć zakres tego instrumentu.

Transport

Rozwój niezawodnego systemu transportu jest niezbędnym warunkiem postępu gospodarczego i integracji społecznej w regionie, jak również łatwiejszego dostępu do sieci transportowej UE i rynku wewnętrznego.

Komisja przedstawia wniosek dotyczący wytycznych negocjacyjnych w sprawie *Traktatu o Wspólnocie Transportowej z Bałkanami Zachodnimi.* Celem jest działanie na rzecz zintegrowanego rynku transportu drogowego, kolejowego, morskiego i żeglugi śródlądowej w regionie Bałkanów Zachodnich. Wniosek powstał w następstwie wstępnych rozmów w sprawie współpracy w dziedzinie transportu, podjętych na początku 2007 r. ze wszystkimi krajami sąsiadującymi z UE i zakończonych z powodzeniem z krajami Bałkanów Zachodnich[18].

Obserwatorium ds. Transportu w Europie Południowo-Wschodniej (SEETO) oraz sekretariat Protokołu ustaleń z 2004 r. w sprawie rozwoju podstawowej sieci *transportu regionalnego w Europie Południowo-Wschodniej* przygotowały wieloletnie plany, wskazujące priorytetowe cele regionu. Komisja nadal udzielać będzie regionowi pomocy technicznej i finansowej na działania w tej dziedzinie.

[18] Wniosek ten jest zawarty w pakiecie przyjętym równocześnie z niniejszym komunikatem.

W czerwcu 2006 r. podpisano porozumienie *w sprawie europejskiej wspólnej przestrzeni powietrznej*. Jego celem jest integracja Bałkanów Zachodnich z wewnętrznym rynkiem lotniczym UE. W ramach porozumienia w sprawie europejskiej wspólnej przestrzeni powietrznej kraje Bałkanów Zachodnich w pełni wdrożą wspólnotowe prawo lotnicze (w tym wysokie standardy bezpieczeństwa i ochrony lotnictwa), a ich linie lotnicze będą miały dostęp do rozszerzonego jednolitego rynku lotniczego Komisja zachęca umawiające się strony do szybkiej ratyfikacji porozumienia, tak aby mogło ono jak najszybciej wejść w życie. Porozumienie będzie wdrażane przy wsparciu technicznym Komisji.

Zapobieganie klęskom żywiołowym, gotowość do działania i reagowanie

Rozległe pożary lasów w lecie 2007 r. oraz częste powodzie w regionie świadczą o tym, że państwa Europy Południowo-Wschodniej powinny stworzyć odpowiednie zdolności i wzmocnić współpracę regionalną w dziedzinie ochrony ludności i zapobiegania klęskom żywiołowym. Należy opracować systemy informacyjne dotyczące zarządzania klęskami żywiołowymi, nabyć sprzęt i narzędzia do komunikacji w sytuacjach kryzysowych, zwiększyć zdolność działania i poprawić interoperacyjność służb ochrony ludności, straży pożarnej, służb hydrologicznych i meteorologicznych oraz sektora ochrony zdrowia. Komisja będzie starać się angażować kraje kandydujące i w pełni włączać potencjalne kraje kandydujące w działania wspólnotowe w dziedzinie ochrony ludności.

W 2008 r. Komisja zapoczątkuje *inicjatywę na rzecz zmniejszenia ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych* w celu opracowania strategii regionalnej i tworzenia w krajach Bałkanów Zachodnich i Turcji zdolności gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych. Program będzie wdrażany w ścisłej współpracy z podmiotami zaangażowanymi w tej dziedzinie – Bankiem Światowym, ONZ, Radą Współpracy Regionalnej oraz Inicjatywą na rzecz zapobiegania klęskom żywiołowym i przygotowania do ich zwalczania w Europie Południowo-Wschodniej (DPII SEE) – i uzupełni działania tych organów. Będzie się on szczególnie koncentrował na synergii z „Inicjatywą na rzecz ograniczenia ryzyka klęsk żywiołowych i przystosowania" Banku Światowego/ONZ.

Wspólnotowy mechanizm ochrony ludności umożliwia gotowość na wypadek wystąpienia klęsk żywiołowych i ułatwia reagowanie na nie, natomiast wspólnotowy *instrument finansowy ochrony ludności* stanowi podstawę prawną do finansowania wszystkich działań UE w dziedzinie ochrony ludności. Od 2007 r. w obu tych instrumentach mogą uczestniczyć kraje kandydujące, dopuszczalna jest również współpraca z innymi krajami trzecimi, w tym potencjalnymi krajami kandydującymi.

Komisja wspiera pełny i szybki udział krajów kandydujących w instrumentach ochrony ludności. Kraje uczestniczące będą mogły brać udział w działaniach Wspólnoty w dziedzinie ochrony ludności, w tym w zaproszeniach do składania wniosków, programach szkoleniowych, ćwiczeniach symulacyjnych i bieżącym reagowaniu na prośby o pomoc w ochronie ludności, przekazywane za pośrednictwem mechanizmu.

Komisja zachęca potencjalne kraje kandydujące do należytego wykorzystania możliwości współpracy w ramach wspólnotowego mechanizmu ochrony ludności oraz instrumentu finansowego ochrony ludności. Współpraca ta mogłaby objąć dziedziny wchodzące w zakres obu instrumentów, w tym zmniejszanie ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych, monitoring, systemy informacji i wczesnego reagowania, narzędzia komunikacji w sytuacjach kryzysowych oraz zwiększenie zdolności operacyjnej i interoperacyjności służb ochrony ludności. Potencjalne kraje kandydujące powinny stopniowo być włączane w proces tworzenia unijnej zdolności szybkiego reagowania w oparciu o moduły ochrony ludności. W przypadku klęski żywiołowej kraje te mogą również korzystać z pomocy na rzecz ochrony ludności udzielanej przez państwa członkowskie UE w ramach mechanizmu.

Kraje kandydujące prowadzące negocjacje w sprawie przystąpienia są uprawnione do korzystania z pomocy pochodzącej z Funduszu Solidarności UE. W przypadku klęski żywiołowej wszystkie kraje Bałkanów Zachodnich mogą otrzymać pomoc humanitarną.

W ramach Inicjatywy na rzecz zapobiegania klęskom żywiołowym i przygotowania do ich zwalczania w Europie Południowo-Wschodniej (DPII SEE), zapoczątkowanej w ramach paktu stabilności, tworzy się odpowiednią zdolność instytucjonalną, nasila się działania w dziedzinach takich, jak reagowanie na powodzie czy zagrożenia sejsmiczne oraz bada się możliwości stworzenia Wspólnej Jednostki Reagowania Kryzysowego oraz programu szkoleniowego w zakresie zarządzania klęskami żywiołowymi. W kwietniu 2008 r. w Sofii w Bułgarii, która sprawuje obecnie przewodnictwo w Procesie Współpracy w Europie Południowo-Wschodniej, odbędzie się konferencja wysokiego szczebla na temat gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zapobiegania im. Komisja będzie kontynuowała współpracę z Inicjatywą na rzecz zapobiegania klęskom żywiołowym i przygotowania do ich zwalczania w Europie Południowo-Wschodniej oraz Radą Współpracy Regionalnej. Będzie się starała zadbać o to, aby inicjatywy regionalne były w pełni zgodne z działaniami Wspólnoty w dziedzinie ochrony ludności.

Dunaj: ochrona środowiska naturalnego i żegluga

Komisja wspiera szereg organizacji i inicjatyw mających na celu ochronę środowiska naturalnego, lepsze korzystanie z potencjału transportowego żeglugi śródlądowej oraz wysoki poziom zapobiegania klęskom żywiołowym na Dunaju. Podjęto zwłaszcza działania pod patronatem Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Dunaju (ICPDR): ostatnie wspólne oświadczenie w sprawie żeglugi i zrównoważonego rozwoju w sferze środowiska naturalnego Dunaju stanowić będzie cenny wkład w opracowywanie zintegrowanego podejścia do każdego konkretnego projektu. Komisja prowadzi negocjacje w sprawie przystąpienia Wspólnoty do Komisji ds. Ochrony Dunaju, która zarządza żeglugą na rzece.

8. Wsparcie finansowe Wspólnoty oraz koordynacja działań podmiotów udzielających pomocy

Od 2007 r. UE zapewnia *wsparcie finansowe* dla Bałkanów Zachodnich z nowego instrumentu pomocy przedakcesyjnej (IPA)[19].

Instrument pomocy przedakcesyjnej skupia całą pomoc przedakcesyjną w ramach jednej struktury. Kładzie większy nacisk na odpowiedzialność krajów-beneficjentów za realizację projektów, na wsparcie współpracy transgranicznej oraz na „naukę w praktyce". Przygotowuje kraje kandydujące do korzystania po przystąpieniu do UE z funduszy regionalnych, społecznych, rozwoju obszarów wiejskich oraz spójności.

W latach 2007-2011 Bałkany Zachodnie otrzymają około 4 mld EUR w ramach IPA. Odpowiada to kwocie 30 EUR na mieszkańca rocznie, co jest nieporównywalnie wyższą sumą niż pomoc przekazywana przez Wspólnotę jakiemukolwiek innemu regionowi na świecie.

Szczególny nacisk położony zostanie na tworzenie państwowości, praworządność, pojednanie, reformę administracyjną i reformę sądownictwa, zwalczanie korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz reformy gospodarcze. Jak podkreśliła Rada, w tych właśnie dziedzinach należy podjąć działania na początkowym etapie procesu integracji.

Europejski Bank Inwestycyjny zwiększy wartość swoich pożyczek dla regionu (z 1,9 mld EUR łącznie w latach 2005-2007 do szacunkowo 2,8 mld EUR w latach 2008-2010). Dotyczy to pożyczek objętych gwarancjami z budżetu Wspólnoty oraz pożyczek na własne ryzyko EBI. W swojej działalności kredytowej na Bałkanach Zachodnich EBI koncentruje się głównie na projektach z dziedziny transportu, energii, małych i średnich przedsiębiorstw, ochrony środowiska, infrastruktury miejskiej, edukacji i ochrony zdrowia.

Najbardziej intensywnie są działania na rzecz wsparcia Kosowa. Planuje się przekazanie ponad 1 mld EUR z różnych instrumentów UE na wsparcie rozwoju oraz finansowanie międzynarodowej obecności w Kosowie w latach 2007-2010.

Ogromne znaczenie dla zapewnienia komplementarności, spójności, skuteczności i wydajności pomocy ma *koordynacja działań Komisji i innych podmiotów udzielających pomocy*. Komisja podwaja wysiłki w tym zakresie, angażując w nie EBI, EBOiR, międzynarodowe instytucje finansowe i podmioty udzielające pomocy w ramach stosunków dwustronnych. Ma to posłużyć koncentracji pomocy o możliwie największej wartości poprzez połączenie dotacji i pożyczek, w celu przeznaczenia ich na główne potrzeby regionu związane z modernizacją i rozwojem.

[19] IPA obejmuje wszystkie kraje kandydujące i wszystkie potencjalne kraje kandydujące, tj. Bałkany Zachodnie i Turcję.

W 2006 r. Komisja podpisała protokół ustaleń z kilkoma międzynarodowymi instytucjami finansowymi[20] w sprawie koordynacji i współpracy przy udzielaniu wsparcia krajom kandydującym i potencjalnym krajom kandydującym. Na poziomie lokalnym w 2007 r. ustanowiono w krajach będących beneficjentami, wraz z ambasadami państw członkowskich, lokalnymi biurami międzynarodowych instytucji finansowych oraz podmiotami spoza UE udzielającymi pomocy, mechanizm konsultacyjny w sprawie programowania IPA. Koordynacja ta będzie kontynuowana i będzie się zwiększać.

Nadal zapewniane będzie zaangażowanie już na wczesnym etapie oraz zasięganie opinii krajów będących beneficjentami przez cały czas trwania cyklu programowania, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i przez systematyczne organizowanie spotkań regionalnych.

W grudniu 2007 r. Komisja spotkała się z przedstawicielami międzynarodowych instytucji finansowych, jak również ze wszystkimi podmiotami udzielającymi pomocy w ramach stosunków dwustronnych, które realizują na Bałkanach Zachodnich swoje główne programy. W ten sposób powstały ramy bliższej współpracy przy udzielaniu pomocy w regionie. W czerwcu 2008 r. Komisja zorganizuje spotkanie na wysokim szczeblu stanowiące kontynuację tych działań. Celem będzie koordynacja udzielania pomocy przez wszystkie najważniejsze podmioty w regionie, zarówno w ramach poszczególnych państw, jak i sektorowo.

Komisja przygotowuje *konferencję podmiotów udzielających pomocy dla Kosowa* w celu zapewnienia wsparcia finansowego, dzięki któremu Kosowo będzie mogło wprowadzić w życie swój status, a także w celu promowania rozwoju społeczno-gospodarczego wszystkich społeczności. Zachęca się państwa członkowskie UE oraz inne międzynarodowe podmioty udzielające pomocy do udziału.

[20] EBI, EBOiR, MBOR, IFC, Nordycki Bank Inwestycyjny, Nordycka Korporacja Finansowania Ochrony Środowiska Naturalnego, Bank Rozwoju Rady Europy oraz Czarnomorski Bank Handlu i Rozwoju.

III. WNIOSKI

Komisja zwraca się do Rady i Parlamentu o przyjęcie do wiadomości następujących wniosków.

- Przyszłość Bałkanów Zachodnich leży w UE. Unia podkreśla znaczenie pokoju, stabilności i bezpieczeństwa w tej części Europy oraz przyjmuje z zadowoleniem wszystkie wysiłki krajów Bałkanów Zachodnich zmierzające do zbliżenia z UE oraz spełnienia niezbędnych warunków. Bałkany Zachodnie mają możliwość przyspieszenia ewentualnego członkostwa w UE, pod warunkiem, że będą nadal podążać drogą reform i pojednania oraz spełnią niezbędne warunki. UE będzie je wspierać w tych dążeniach.

- Bieżący rok jest szczególnie ważny dla Bałkanów Zachodnich. Przywódcy wybrani w demokratycznych wyborach zadecydują, czy ich państwa będą dążyć do stabilności i integracji w UE.

- W tym roku znaczący postęp może nastąpić w stosunkach z Chorwacją, w związku z czym rok ten może się okazać decydujący dla negocjacji akcesyjnych z Chorwacją, pod warunkiem, że państwo to osiągnie znaczący postęp w wielu głównych obszarach reform i spełni ustalone kryteria. Chorwacja musi zgodnie z konkluzjami Rady niezwłocznie rozwiązać kwestię strefy ochronnej dotyczącej ekologii i rybołówstwa.

- Była Jugosłowiańska Republika Macedonii musi zrealizować priorytetowe cele, będące wyznacznikiem jej gotowości do podjęcia negocjacji w sprawie przystąpienia do UE. Komisja uważa, że przy odpowiedniej woli politycznej i systematycznych wysiłkach można osiągnąć niezbędny postęp w 2008 r. Wszelkie zalecenia Komisji wydane zostaną w oparciu o jesienne sprawozdanie z postępów.

- Dalsze postępy Albanii na drodze do UE zależą w szczególności od zadowalającego wdrożenia układu o stabilizacji i stowarzyszeniu, zadbania o spełnienie międzynarodowych standardów podczas przyszłych wyborów oraz wzmocnienia praworządności, a szczególnie walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną.

- Dalsze postępy Czarnogóry na drodze do UE są uzależnione od wzmocnienia praworządności, w szczególności zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej, zwiększenia zdolności administracyjnej oraz osiągnięcia szerszego porozumienia co do tworzenia państwowości. Kluczowe znaczenie ma zadowalające wdrożenie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu.

- Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu z Bośnią i Hercegowiną może zostać podpisany, gdy tylko kraj ten spełni pozostałe warunki. Komisja uważa, że przy odpowiedniej woli politycznej i porozumieniu może to nastąpić niebawem.

- Serbia odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu stabilności, dobrych stosunków sąsiedzkich i współpracy regionalnej na Bałkanach Zachodnich. Komisja przypomina konkluzje Rady Europejskiej z grudnia 2007 r., w których stwierdzono, że postęp na drodze do UE, w tym na drodze do otrzymania statusu kraju kandydującego, można osiągnąć szybciej. Komisja wzywa Serbię do potwierdzenia, że wiąże ona swoją przyszłość z członkostwem w UE.

- Unia pragnie nadal wspierać polityczny i gospodarczy rozwój Kosowa. Kosowo, podobnie jak pozostałe kraje Bałkanów Zachodnich, ma wyraźną i konkretną perspektywę europejską. Komisja będzie wykorzystywała dostępne instrumenty do wspierania tych dążeń, w szczególności do propagowania reform demokratycznych, dobrych stosunków sąsiedzkich i postępu gospodarczego.

- Główne reformy na Bałkanach Zachodnich dotyczą podstawowych kwestii tworzenia państwowości, właściwego sprawowania rządów, reformy administracyjnej i reformy sądownictwa, praworządności (w tym zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej), pojednania, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Jednym z warunków dalszej integracji z UE jest pełna współpraca zainteresowanych krajów z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla Byłej Jugosławii (MTKJ).

- Komisja nawiązuje obecnie dialog ze wszystkimi zainteresowanymi krajami w regionie, w celu jak najszybszego opracowania planów działań dotyczących warunków zniesienia obowiązku wizowego. Postępy w tym zakresie będą monitorowane przez Radę i Komisję.

- Komisja będzie w dalszym zwiększać liczbę stypendiów przyznawanych studentom z Bałkanów Zachodnich na studia w UE.

- Kontynuowane będą wysiłki zmierzające do zapewnienia pełnego uczestnictwa krajów Bałkanów Zachodnich w programach i agencjach wspólnotowych.

- Znacznie wzrośnie wsparcie Komisji na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i dialogu. W tym celu ustanowiony zostanie nowy instrument finansowy.

- Komisja wspiera Regionalną Szkołę Administracji Publicznej (ReSPA) oraz jej przekształcenie w samodzielnie działającą szkołę z siedzibą w Danilovgradzie (Czarnogóra) od początku 2009 r.

- Poprawiona zostanie koordynacja działań Komisji z działaniami międzynarodowych instytucji finansowych, a zwłaszcza EBI, EBOiR i podmiotami udzielającymi pomocy w ramach stosunków dwustronnych, w celu uruchomienia dotacji i pożyczek na modernizację i rozwój. Komisja, EBI, EBOiR oraz Bank Rozwoju Rady Europy zobowiązały się do ustanowienia do 2010 r. ramowej strategii inwestycyjnej dla Bałkanów Zachodnich wraz z innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi i podmiotami udzielającymi pomocy. Komisja wraz z licznymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi i podmiotami udzielającymi pomocy w ramach stosunków dwustronnych zapoczątkowała inicjatywę infrastrukturalną na Bałkanach Zachodnich. Komisja bada możliwość realizacji dalszych inicjatyw, które zwiększyłyby znaczenie działań na rzecz wsparcia strategicznych celów UE w regionie.

- Komisja proponuje wdrożenie nowej inicjatywy na rzecz zmniejszania ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych. Pomoże to krajom w regionie zwiększyć zdolność reagowania w tej dziedzinie. Komisja będzie również próbowała włączyć kraje Bałkanów Zachodnich w działania wspólnotowych mechanizmów i instrumentów w dziedzinie ochrony ludności.

- Zacieśniona zostanie współpraca parlamentarna pomiędzy krajami Bałkanów Zachodnich, jak również między Parlamentem Europejskim a parlamentami krajowymi w regionie. Celem jest przekazywanie najlepszych praktyk oraz krzewienie pojednania.

- Dalszy rozwój współpracy regionalnej stanowi nieodłączny element programu integracji europejskiej Bałkanów Zachodnich. Wielkim krokiem naprzód jest niedawne przekształcenie paktu stabilizacji w Radę Współpracy Regionalnej. Komisja wspiera Radę Współpracy Regionalnej oraz inne struktury współpracy (m. in. CEFTA, Traktat o Wspólnocie Energetycznej oraz porozumienie w sprawie europejskiej wspólnej przestrzeni powietrznej). Proponuje również rozpocząć negocjacje w sprawie Traktatu o Wspólnocie Transportowej z Bałkanami Zachodnimi.

- Współpraca regionalna przynosi konkretne korzyści mieszkańcom Bałkanów Zachodnich i pomaga im w zbliżeniu z UE. Proces ten wymaga stałego wsparcia ze strony UE i będzie uważnie śledzony przez Komisję.